

**Ivan Kukuljević
Sakcinski**

Izabrane pjesme

SADRŽAJ

SLAVJANSKA DOMOVINA	3
BRANIMIR	5
DALMACIJI	8
MOMU DOMU I RODU	10
RJEČNIK	11

SLAVJANSKA DOMOVINA

Gdje je slavsko domovina?
Je li ruska carevina,
Kâ orijaško svoje tijelo
U tri svijeta uprije smjelo?
Nije ona samo, nije,
Slava drugdje jošte bdije.

Gdje je slavsko domovina?
Je li zemlja leškog sina,
Gdje junački narod stoji,
I za slavu ljubav goji?
Nije ona samo, nije,
Slava drugdje jošte bdije.

Gdje je slavsko domovina?
Je li srpska pokrajina,
Ili stara zemlja ona,
Gdje bî Retra i Arkona?
Nije ona samo, nije,
Slava drugdje jošte bdije.

Gdje je slavsko domovina?
Je l' joj veća još širina?
Možebit se ona skriva
Tam s Moravcem Čeh gdje biva?
Nije tamo samo, nije,
Slava drugdje jošte bdije.

Gdje je slavsko domovina?
Je li tamo od starina
Gdje panonski Slovak hodi,
Mirni, tihi život vodi?
Nije tamo samo, nije,
Slava drugdje jošte bdije.

Gdje je slavsko domovina?
Je l' joj takva veličina?
Il je tam gdje tlo cjeliva
Dunav, Taja, Lajta živa?
Nije tamo samo, nije,
Slava drugdje jošte bdije.

Gdje je dakle domovina
Stara slavsko otadžbina?
Je li tam gdje vlada Krajinac,
Istrjan, Štajerc, Korutanac?
Nije samo tamo, nije,
Slava drugdje jošte bdije.

Il je slavsko domovina
Stan od Srba, Bugarina?
Il gdje Sveta gora stoji
I gdje more Greciju poji?
Il je slavsko domovina
Stan Horvata, Dalmatina?

Nije samo tamo, nije,
Veće svuda Slava bdije
Gdje god slavski jezik vlada,
Od sjevera do zapada;
Jug i istok mili gdi je,
Tam slavjanski dom svudi je!

To je slavsko domovina,
gdje ne vlada snaga ina,
Nego narav krotka mila,
kâ je prvim ljudim bila.
To je, to je, druge nije,
Prava narav gdjeno bdije!

Tim potrebno vijekom nije,
Da tko svemu svijetu krije,
Gdje i kuda vlada Slava
Od naravi majka prava,
Jer gdje ona pomno bdije,
Pritvornosti tamo nije!

Danica ilirska, 1841.

BRANIMIR

(18. rujna 887)

Pocrnilo sve Jadransko more
Od mletačkih barka i brodova,
Samo katkad vâl zabijeli s pjennom,
Il oružje svijetlo maknu sjenom,
Krijes il sijeвне štitiњieh od krugova,
Molitvene tihe uz žamore:
"Sveti Marko i Todore!
Uzdrž'te nam sinje more.
Kyrie elejson!
Christe elejson!

Vjetar tjera naprijed mornaricu,
Nad jambori veselo se vije
Pokraj jadra barjak svetog Marka,
Na galiji trak se sunca žarka
Nad duždovom krun-kapom prolije
I po Petra Kandijana licu.
Stoji vapaj uz žamore:
Sveti Marko i Todore!
Kyrie elejson!
Christe elejson!

Tiha luka ispod brda Mika
Drugo krije brodovlje Hrvatâ,
Što Branimir silni skupi tude,
Na obranu krepku da mu bude
Sred pomorskog vjekovitog rata.
Stoji glasna tuj mornara vika:
Lado, Lero, oj Perune!
Bran'te pravo naše krune!
Bože pomiluj!
Spase pomiluj!

Gospoda se silna sakupiše,
Sa Podolci i sa Neretvani,
Sve od Istre dolje do Epira,
Mole smjerno kneza Branimira,
Da u pelež plovit im ne brani,
Jer im ne da krv mirovat više.
Oj Davori, oj Davori!

Pusti, nek se vrag obori!
Kneže, pomiluj!
Kneže, ne miruj!

Knez ozbiljno u oblake gleda,
Smatra metež vjetrova u zraku,
Pomaknuv se na kraj glatke prove,
Broji lađe na boj sve gotove.
Otisnuti dade barku laku,
Stražarice da po moru reda.
Pjesma ori, vjetar dune.
Lado, Lero, oj Perune!
Bože Davori!
Spâse Davori!

Zvižduk čuješ iz daleka mora,
Trublja trubi, knežev glas zaori:
"Djeco, naprijed, mirno i bez straha!"
Napnu s' jedra, kao magla plaha,
Sto vesala u more zaroni,
Kršna pjesmom odjekuje gora:
Lado, Lero, oj Perune!
Bran'te pravo naše krune!
Bože pomiluj!
Spâse pomiluj!

Kô dva divjih galebova jata,
Kad pred burom plijen sigurni traže,
Mornarice lete dvije suproti,
Svaka hoće drugu da ukroti,
Groma vika užec' strast pomaže
Od Mlečana kao i Hrvatâ.
Isus, Marko i Todore!
Lado, Lero i Davore!
Kyrie! Pomiluj!
Smjes je opći tuj.

Strijele lete, sjekira brod sijeca,
Od udarcâ krupnih prašte štiti,
Guta more mrtve tu i žive,
Jambori se polomljeni krive,
Mnogi brod će u dno ponoriti,
Sve se živo kup u jedan stjeca.
Isus, Marko i Todore!
Lado, Lero i Davore!

Kyrie! Pomiluj!
Jedan glas je tuj.

Stoji jauk na duždovu brodu,
Glas veselja ori međ Hrvati,
Mrtvog dužda na štitovih kažu¹
Spas u bijegu Mlečani polažu.
Čim u slavlju Branimir se vrati
Da pobjedu objavi narodu.
Lado, Lero, oj Perune!
Obranismo pravo krune,
Bože pomiluj!
Spâse pomiluj!

Jedva mala godina proteče,
Kad u Muću hram Marije sveti,
Rad pobjede dužnu zadužbinu,
Knez Branimir dignu u visinu.
Dade padšim grobnice otprijeti,
Da za dušu spas vjekovit steče.
Lado, Lero, oj Perune!
Bran'mo pravo naše krune!
Bože pomiluj!
Spâse pomiluj!

Povijesne pjesme, 1874.

¹ Kod Tučepa u primorju makarskom stoji stećak s isklesanom slikom dužda, tu da leži ubijen Petar Kandijan, pripovijeda narod.

DALMACIJI

Oj Dalmacijo, zemljo krasna i mila:
Ti kolijevko careva i robâ,
Dviju svijetah vez u staro doba,
Od kih mnoga zla si poprimila!

Susjetkinjo istoka zlatnoga,
Drugarice Talijanske gizdave,
Vrijedna kćerko božanstvene Slave,
Ipak bijedna, tužna i uboga!

Vrelo vjere, pjesništva, mudrosti,
Majko Risna, Belgrada, Solina,
Kih ostanak, kao veličina,
Čudo rađa, mamutovih kosti!

Presječena vječnom cestom mora,
Nakićena plodnim otocima,
Naseljena narodom koji ima
Dom najširji sred zemnog prostora!

Ipak slaba, ipak malo znana,
Polumrtva i napola živa.
Kô bez krila sokolica siva,
Bolna snutra, bolesna izvana!

Što je uzrok čudne tve nesreće?
Zašt' ti vijenac još ne resi tjeme?
Neće l' nikad doći bolje vrijeme?
Vijek² li rodit zrna sjeme neće!

Zaman, zaman čekaš plodnu dobu,
Dok se u tebi ne nastani troje:
Sloga, ljubav, volja! Jedin to je
Lijek koji može tebe otet grobu!

² vijek - nikad (uz negaciju)

Sloga s braćom jedne slavne krvi,
Ki ti ruku od trih mora pruže,
Željni savez s tobom skopčat uže,
Željni da se bratska mržnja smrvi.

Ljubav prema slatkom svom jeziku,
Koji je vrijedan, da ga lovor resi,
Kom su teški od naroda grijesi
Potamnili nesravnivu sliku.

Volja stalna: pređâ dom podići
U slobodnom kreposnome plodu,
Zbacit tuđu narav, zlobnu zgodu,
Umom svladat i s njim naprijed ići.

Zaman, zaman čekaš bolju dobu,
Dok ti ovo ne prigriš troje!
Tužna zemlja, vjeruj, vjeruj, to je
Lijek jedini tvoj na skorom grobu!

Pjesme, 1847.

MOMU DOMU I RODU

Bijedna zemljo! stânu strásti rata,
Za kom tuđin tako rado grabi,
Premda nemaš blaga niti zlata,
Nit što ruke il um k sebi vabi!

Bijedna zemljo, kojoj suđeno je,
Od početka naseljenja svoga
Trpit muke, svađe, krivnje, boje,
Kô da nema neba pravednoga!

Bijedni rode, slugo ljudske site,
Kog domaćin i tuđin proganja,
Premda ruke višnje su usadile
U te sjeme čovječanskog zvanja!

Bijedni rode, koji vijek ljute zmije
Rodio si iz tvoje utrobe,
Kojih ždrijelo krv ti djece pije,
Kojih otrov pređâ truje grobe!

O ti zemljo, moja domovino,
Kuju tuđin morem krvi omasti,
O moj rode! biće kom nevino
Uzrok poda sve dubljoj propasti!

Nosite još malo tuge vaše
Koje dugo trpite nekrivi;
Znane muke nek vas već ne plaše,
Dok još višnji bog i pravda živi.

Danica, 1849.

RJEČNIK

Arkona - rt na sjeveru otoka Rügena (slav. Rujana) na Baltičkom moru; nekoć slavensko naselje, u slavenskoj mitologiji poznato kao sjedište božanstva Svetovita, odn. Svantevita

Belgrad - Biograd na moru

Davori - uzvik žalosti, "jao!" (prema slavenskom bogu rata Davoru)

jadro - jedro

jambor - jarbol

Korutanac - Korušac, stanovnik Koruške u Sloveniji

Krajnac - Kranjac, stanovnik Kranjske u Sloveniji

Kyrie elejson! Christe elejson! (grč.) - Gospodine, smiluj se! Kriste, smiluj se!

Lado - staroslavenski bog braka, zadovoljstva i veselja

Lajta - desni pritok Dunava, kojim je tekla granica između Austrije i Mađarske do 1918.

Lero - staroslavenski bog proljeća i plodnosti

otprijeti - otvoriti

padšim - palim

Perun - vrhovni staroslavenski bog, gospodar munja

Petar Kandijan - Pietro I. Candiano (oko 842-887), mletački dužd, poginuo kod Makarske u borbi s Neretljanima

ponoriti - zaroniti

Retra - srednjovjekovno kultno središte baltičko-polapskih Slavena

Risan - grad u Boki Kotorskoj

snutra - iznutra

Sveta gora - poluotok i planina Atos u Grčkoj, pravoslavno duhovno središte s brojnim manastirima

Taja - rijeka na granici Moravske i Austrije (češ. Dyje, njem. Thaya)

tve - tvoje

vijek - uvijek; uz negaciju - nikad

zaman (tur.) - uzalud